

Skrif om, huru Ni lefver och mår, och huru Ni kommer till rätta med den omgivande nöden. Skrif också om, hurudant behofvet är för styfmor och Albert.

Kärt helsar jag Eder alla från mig och de mina. Hembekymren äro mig de svåraste.

Din broder
Janne.

H:fors den 16:e Mars 1863.

10 Joh. Aug. Essen är blifven *Kansliråd*.

119 FÖRSLAG TILL PROPOSITION ANGÅENDE ANSLAG TILL FOLKSKOLOR M. M., KONCEPT *HUB, JVS handskriftssamling*

Hans Majestät Kejsaren, som med ledning af de redogörelser för allmänna tillståndet i Storfurstendömet, hvilka af vederbörande auktoriteter blifvit afgifna, funnit särskilda nya åtgärder böra vidtagas till befordrande af landets andliga och materiela kultur, har Nådigt befallt Sin Senat för Finland att uppgöra för ändamålet nödiga förslag, att Hans Kejsarliga Majestäts Nådiga pröfning underställas.

20 ||I anseende till dessa åtgärders stora vikt och de uppofringar deras genomförande af närvarande generation kräfver, har Hans Kejsarliga Majestät aktat nödigt, att angående desamma med landets Ständer öfverenskomma, och sedan utredt blifvit, att statsverkets närvarande tillgångar äro otillräckliga för deras ändamålsenliga främjande, är Hans Majestäts Nådiga vilja, att Ständerna skola i öfverenskommelse
30 med, hvad landets grundlagar bjuda, sättas i tillfälle att rådpläga och besluta om anskaffande af de nya anslag, som pröfvas vara för ändamålet erforderliga.||

Af dessa angelägna åtgärder är den viktigaste folkbildningens främjande genom inrättandet af ett större antal folkskolor och genom bildandet af dugliga lärare för desamma vid för detta ändamål inrättade Folkskollärarseminarier,

40 Enligt det i detta hänseende uppgjorda här bilagda förslag (A) komme första folkskolornas inrättande att öfverlemnas åt större eller mindre menigheters fria öfverenskommelse, som af Styrelsen skulle uppmuntras genom bildandet af tillräckligt antal lärare och lärarinnor, genom bidrag ||till deras aflönande|| mot vissa, för skolornas inrättning fastställda vilkor, samt genom anslag till sjukliga eller orkeslösa lärares och lärarinnors pensionerande.

50 För att tillfälle att åtnjuta undervisning i fasta skolor ||kunde beredas alla barn i skolåldern, som, af en sådan undervisning hafva behof,|| skulle vid landets närvarande folkmängd erfordras minst ett antal af 2 000 skolor, goss- och flickskolor tillsammantagna. Men ehuru detta önskningsmål bör eftersträfvast, kan dock et så stort antal skolor i närmaste framtid omöjligen bringas till stånd, åtminstone icke så inrättade, att af desamma någon sann nytta vore att förvänta. Under förutsättning att likväl en eller två skolor i hvarje landsförsamling kunde inom en kortare tid uppstå, och att hvarje sådan skola skulle af Styrelsen understödas med ett anslag af i medeltal af 600 mk, skulle för ändamålet erfordras en årlig utbetalning af minst 300 000 mark. Men då såväl bristen på lärare som landtbefolkningens olika håg och

förmåga att taga initiativet till skolornas inrättande och bidra till deras underhållande låter förutse, att under de närmaste tre årens lopp icke ens hela detta antal kan komma att öppnas, ||samt att skolornas inrättande kommer att försiggå efterhand,|| så torde det från statsverkets sida behöfliga bidraget till lärares och lärarinnors aflönande under denna period kunna blifva betäckt med ett anslag af 200 000 mark årligen.

I förslaget är kostnaden för anläggandet af ett seminarium beräknadt till 100 000 mark samt det årliga anslaget för detsamma till ett lika belopp. Men emedan ett seminarium icke ansetts kunna utbilda flera än 20 elever årligen, och detta antal snart torde blifva för folkskolornas behof otillräckligt, samt då det första seminarium är beräknadt för bildande af Finska elever, men samma omsorg äfven här egnas den Svenska talande allmogen i landet, så torde inom 10 år ännu ett seminarium, om också i mindre skala anlagdt, blifva nödvändigt. Med afseende likväl derpå, att anläggningskostnader icke utgår på en gång och äfven underhållskostnaden för det andra seminariet först efter några år blir behöflig, kan ett årligt anslag för tio år af 150 000 mark anses komma att för behofvet blifva tillräckligt.

Vidare erfordras för ledningen af denna nya och med tiden allt mera omfattande institution en egen för hela landet gemensam skolstyrelse, för hvilken kostnaden är beräknad till vidare till 40 000 mk årligen.

Sammanläggas dessa poster, nemligen,

Anslag till Folkskollärares aflönning Mark 200 000

– Lärarseminarierna – » 150 000

– Folkskolstyrelsen – » 40 000

så skulle för denna total behöfvas ett årligt anslag i medeltal för närmaste tio år af 390 000 Mark.

Men härutöfver kommer, såsom förenämmt är, att med tiden erfordras icke blott ökade anslag för större antal skolor, utan äfven medel till sjukliga eller uttjenta lärares och lärarinnors vid folkskolorna pensionerande samt till understöd för aflidna lärares enkor och barn.

Med afseende härpå och på svårigheten att beräkna, i hvilken proportion alla dessa utgifter kunna tillvexa, har Hans Kejsrerliga Majestät ansett det önskligt, att en fond skulle bildas, af hvars räntor i framtiden åtminstone någon del af folkskoleväsendets behof kunde bestridas. Genom en sålunda i tid samlad besparing skulle ett framtida alltför hastigt stigande i skattebördorna för dettas maktpåliggande ändamål förekommas. Hans Majestät har deföre velat föreslå Ständerna, att till folkskoleväsendet genast anslå ett årligt belopp af sammanlagdt 500 000 Mark, för att, på sätt ofvan blifvit antydt och det bilagda förslaget närmare utreder, efter behof af Styrelsen användas, då af den årligen uppstående besparingen en stående fond komme att bildas, att i enlighet med Ständernas beslut och under deras kontroll för samma ändamål användas,

Det andra förslaget för de extraordinära åtgärder, Hans Kejsrerliga Majestät ansett landets närvarande ställning påkalla, är ett tidsenligt förbättradt kommunikationsväsende.

N. B. Här lemnas ett mellanrum af ungefär 10 rader och i marginalen skrifves ||Härtill äro bilagda tvenne alternativa förslag.||

Med företagen för vattenkommunikationernas befrämjande sammanhänga sjöfällningarne och mossuttorkningarne, hvilket första utgör det i vikt och omfattning tredje i ordningen bland dem, som Hans

Kejsrerliga Majestät velat öfverlemna åt Ständernas öfverläggning.

Till ledning för Ständernas pröfning af dessa ärenden bilägges härjemte tvenne förslag rörande sjöfällningarne (C) och mossuttorkningarne (D), äfvensom uppgift på de arbeten af dylik beskaffenhet, som med allmänna medel blifvit under Hans Majestäts regeringstid utförda, samt på dem, som för närvarande med dylikt anslag bedrifvas.

Ur det förra af de nämnda förslagen inhemtas de skäl, på hvilka Hans Kejsrerliga Majestät ansett inga större sjöfällningar böra företagas, förrän en allmän plan till desamma för det ena eller det andra af landets vattensystemer hunnit utarbetas. De landsdelar i hvilka sådane fällningar närmast borde komma i fråga, äro de i hvilka frostnärande mossar och kärr oftast framkallat härjande missvexter, och det mossuttorkningen icke annorlunda än i sammanhang med sådana fällningar kunna verkställas, och torde sjöfällningar också för det mesta böra till sådana förhållanden inskränkas, åtminstone i öfrigt med mycken varsamhet företagas, på det att genom desamma vattenkommunikationerna icke blifva hindrade eller försvårade, eller nya kärrmarker bildas, medan ännu befolkningen är otillräcklig för de förhandenvärandes upptagande och odlande. De landsdelar alltså, i hvilka sjöfällningar närmast äro påkallade, äro de nordliga af vattensjuka marker besvärade i Uleåborgs, Wasa, Kuopio och S:t Michels län. ||Men vid här förordade sjöfällningar isynnerhet ligger vikt derpå att bereda vattnet ett tillräckligt och snabbt aflopp; och de flesta sådane företag måste derföre bero af undersökningar öfver vattenhöjden och afloppet i det system af sjöar och strömmar, inom hvilket fällningen skall företagas.|| Enligt hvad behörigt embetsverk gifvit vid handen, är ingeniörkorpens i landet personal redan så upptagen af de förrättningar, hvilka för närvarande åligga denna korps, att densama icke kan för här ifrågavarande undersökningar påräknas. Hans Kejsrerliga Majestät har derföre Nädigst befallt utarbetandet af ett förslag för ett större antal civilingenjörers dels definitiva dels temporära anställande i statens tjenst, hvilka till vidare skulle få sig endast och allenast för dessa undersökningar uppdragna, och har Hans Majestät velat, att öfver detta förslag skall Ständerna pröfvas. Enligt detsamma skulle årliga kostnaden för sådane ingenjörers anställande i de fyra nämnda länen uppgå till 180 000 Mark.

Under dessa förhållanden och då icke blott den förberedande undersökningen erfordrar ett flerårigt arbete, utan äfven ett par år måste gå, förrän de föreslagna ingenjörsbefattningarne kunna med lämpliga personer besättas, har Hans Majestät icke ansett något anslag till sjöfällningsarbeten böra af Ständerna för närvarande begäras, utan vill i Nåden lemna detta åt en kommande landtdags pröfning.

Emellertid och till dess ytterligare, i dess sammanhang med sjöfällningarne stående mossuttorkningar kunna företagas, vill Hans Kejsrerliga Majestät i Nåder fästa Ständernas uppmärksamhet på tvenne, deraf oberoende, redan påbörjade mossuttorkningsarbeten, nemligen aftappningen af Pello mosse, belägen inom Muhos, Paldamo, Piippola och Limingo socknar i Wasa län, samt af Perrho mossar i Perrho kapell af Wasa län.

Det förra af dessa arbeten är efter en flerfaldigt pröfvad och godkänd plan redan temligen långt framskridet, och har på detsamma under åren 1857–1862 blifvit af statsmedel använd en summa af 280 200 Mark. Äfven har för dess fortsättande och till beredande af arbetsförtjenst åt den af missvexten lidande befolkningen i trakten under loppet af år 1862 och innevarande år anslagits en summa af

92 000 Mark. Såsom bilagda förslag (E) utvisar, har för arbetets fulländande pröfvats, ännu åtgå ■■■■■ Mark, hvilket anslag, fördeladt på fem år skulle utgöra årligen ■■■■■ Mark, hvarförutom ett mindre belopp af allmänna medel ännu ett antal år torde behöfvas, för att underhålla afloppskanalerna, tills detta underhåll kan af mossens odling bekostas.

Äfven för de senare nämnda Perrho mossarnes partiela uttorkning och odling hafva tid efter annan statsmedel blifvitanslagna och använda till ett sammanlagdt belopp af ■■■■■ Mark.

Kostnadsförslaget för hela detta omfattande företag uppgår till en summa af ■■■■■ Mark, hvaraf det för dess fullbordande ännu behöfliga beloppet ■■■■■ Mark, fördeladt på fem år skulle utvisa behovet att ett årligt anslag om ■■■■■ Mark. Dessutom erfordras äfven för underhållandet af detta arbete ett flerårigt bidrag af statsmedlen, desto större, ju mindre man i anseende till befolkningens på orten fåtalighet kan hoppas, att denna skall i en framtid förmå hålla de anlagda, till sina dimensioner betydliga afloppskanalerna i behörigt stånd.

Till sistnämnda mossmarker gränsa andra dylika af sammanlagdt ■■■■■ tunlands omfång, belägna inom Gamla Carleby, Lappjärvi, Wiitasaari och Saarijärvi socknars område, hvilka till största delen äro såbeskaffade, att deras uttorkande endast med understöd af allmänna medel kan företagas. Men förrän åtminstone det mesta af dessa så omfattande arbeten blifvit verkställdt, kan det närmast afsedda ändamålet, de olycksbringande frosternas aflägsnande icke anses vara, fullständigare vunnet. Uppoffringar från statens sida komma derföre att en lång följd af åre äfven för detta företag kräfvas. Ännu många andra dylika påkalla samma omsorg, och ansträngningar för det antyddas ändamålets vinnande måste anses komma att fortfarande tillhöra utgöra en den mest maktpåliggande nationalangelägenhet. Det är derföre med en klok omtanke öfverensstämmande, att början göres ju förr dess hellre, såsom ock denna omsorg för fäderneslandets framtid bör af den närvarande generationen anses för en oafvislig plikt. Till dennas fullgörande uppmanas densamma ånyo af senaste års stränga missvext, som så tydligt bevisat dessa mossars menliga inverkan, emedan de trakter, hvilka omgifver dem, ||till och med på ett afstånd af 10 till 15 mil|| tillhöra de af denna missvext hårdast hemsökta. Landets nordliga delar och förnämligast Österbotten förtjena så mycket mera att på här ifrågavarande väg blifva delaktig af statsmakternas synnerliga omsorg, emedan dessa landsorters glesa befolkning och ännu sparsama odling gör kostsamare kommunikationsvägars anläggande destådes omöjligt, under det att deras af klimatets hårdhet tryckta befolkning likväl deltagit och kommer att deltaga i bekostande af sådana företag för landets sydligare delar.

Då, så länge här förordade utgifter för ändamålet komma att fortfara, inga andra lika omfattande företag torde kunna påtäckas, men likväl, önskligt är, att de mindre kostsamma dylika kunde med allmänna medel fortfarande understödå äfven till större antal, än sådant hittills skett, är det, Hans Kejsrerliga Majestäts Nådiga önskan att Ständerna skulle sörja för anslag till en fond, ur hvilken de menigheter, som för sitt gemensama gagn önska företaga af Styrelsen godkända mindre sjöfällningar och mossuttorkningar, på skedd begäran kunde räntefritt eller efter omständigheterna mot lägre ränta erhålla lån till dessa arbetens utförande, hvarvid de då kunde påräkna kostnadsfritt biträde af den föreslagna, för hithörande undersökningar

anställda tjänstepersonalen.

Dessa äro de allmännyttiga företag, för hvilka Hans Kejslerliga Majestät anset nödigt påkalla landets Ständers frikostiga medverkan, öfverlemnande Hans Majestät pröfningen af deras behöflighet och utsträckning åt Ständernas patriotiska och mogna betänkande.

Att de stora kostnaderna för dessa nya omfattande företag icke kunna med Statsverkets närvarande tillgångar bestridas, derom hafva Ständerna haft tillfälle att öfvertyga sig af den offentliggjorda Summariska redogörelsen för statsverkets ställning 1860 och af statsförslagen för 1862 och 1863 äfvensom af de särskilda publikationer rörande statsverkets behållning vid öfvergången från det ena räkenskapsåret till det andra under senast förflutna 10 år.

Det lär den härvid Hans Kejslerliga Majestät till sann tillfredsställelse, att ||icke behöfva uppmana|| landets församlade Ständer att fylla någon förhandenvarande statsbrist, utan att tvärtom till Ständerna kunna yttra den tillförsigt, att äfven fortfarande statsverkets nuvarande inkomster skola under iakttagande af en vis hushållning blifva tillräckliga att beträda de löpande utgifterna, och äfven att såsom hittills bekosta sådana mindre genomgripande företag till främjande af landets invånares bildning och välstånd, som tillhöra hvarje regerings omsorger, och af hvilka Finland under Hans Kejslerliga Majestäts hittills förflutna regeringstid, har icke så få eller obetydliga exempel att framvisa,

Detta statsverkets tillstånd är så mycket mera glädjande, som landet under denna tid varit hemsökt af krig och hårda missvexter, hvilka erfordrat stora, utomordentliga utgifter. Under krigsåren 1854–55 icke blott nedgingo statsinkomsterna med mera än 1 1/2 miljon rubel silfver, utan äfven de nödvändigblifna krigsomkostnaderna måste med nära 30 miljoner rubel betäckas. Hans Kejslerliga Majestät, som icke ville betunga sina Finska undersåtar med någon krigsgärd för fyllande af dessa behof, har i stället låtit för ändamålet upptaga ett inhemskt uppsägbart lån af 1 850 000 rubel, som numera blifvit till ett ouppsägbart utländskt lån omsatt. Likaså har på Hans Majestäts befallning ett utländskt lån om nominelt 2 1/2 miljoner rubel och ett inhemskt till belopp af 1/2 miljoner uptagits till byggande af jernvägen från Helsingfors till Tavastehus. Så väl ränta som amortissement för dessa lån kommer allt framgent att af statsverkets närvarande tillgångar bestridas, på sätt en här bilagd Öfversigt af Statsskuldens belopp och af sättet för dess amortiserande (G) närmare upplyser. Så väl till militiefonden ||med anledning af indeldda armeens återuppsättande,|| som till kostnaden för jernvägen och första årets trafik å densamma, hvilken ännu icke kunnat med inkomsten betäckas, har statsverket härutöfver lemnat betydliga tillskott. Samtidigt hafva vid de 1857 och 1862 inträffade hårda missvexterna understöd blifvit den nödlidande allmogens gifna, dels i räntefria lån, dels såsom gåfvor till kommunerna för den fattigare befolkningens försörjande med arbete, samt i sistnämnde ändamål äfven i ytterligare anslag till allmänna arbeten, utöfver den häraf oberoende förhöjningen i dessa anslag, Årliga anslaget till undervisningsanstalterna af alla slag har från 1856 till 1863 blifvit 50 betydligare ökad. Äfvenså har det fördrade penningvärdet gjort det nödvändigt att höja embets- och tjänstemännens delvis äfven desförinnan otillräckliga aflöningar.

Alla dessa och flera andra dels nya och dels ökade allmänna utgifters bestridande har blifvit möjligt genom att motsvarande stigande i de

indirekta statsinkomsterna, isynnerhet i införsel tullens. Till någon ringa del kan denna ökade import hafva berott af den rikare pening-tillgången i landet i följd af Ryska armens vistelse i detsamma under kriget och af det för jernvägsbygnaden upptagna utländska lånet. Men hufvudsakligen måste importens stigande anses bevisa för befolkningens stigande västånd. Ett bevis härför ar äfven, att de direkta skatterna, krig och missvext oaktadt, utan all svårighet ingått, så at de årliga resterna å desamma varit högst obetydliga och de förut vanliga exekutiva auktionerna för kronoresters indrifvande nästan försvunnit. Et sådant landets tillstånd manar till tacksamhet mot Försynen, och är det med afseende på detsamma, Hans Kejsrerliga Majestät finner så mycket större hugnad i att hafva sammankallat Ständerna, utan att af dem hafva att begära något tillskott till de löpande, såsom här antydts, under de senaste åren betydligt ökade statsutgifternas bestridande. Hans Majestät är också öfvertygad, att Ständerna skola anse sig af en sådan statsverkets ställning tillfredsställda samt finna det billigt, att för de föreslagna nya, vidsträckta åtgärderna till bildningens och välståndets befordrande äfven nya anslag må beviljas,

Då alltså Hans Kejsrerliga Majestät beslutit att å Ständerna öfverlemna rådgörandet, huru och på hvad sätt medel kunde beredas till bestridande af de i det föregående föreslagna kostnaderna för folkskoleväsendet, kommunikationerna, sjöfällningar och mossuttorkningar samt fyrbåkars uppförande, hvilka kostnader sammanlagdt uppgå till ■■■■■ Mark årligen, som Hans Majestät för det fall, att Ständerna skulle besluta att genom en direkt Bevillning sammanbringa åtminstone en del af dessa kostnader, låtit utarbete ett förslag till Bevillningsförordning (F), som härjemte å Ständerna öfverlemnas. || Detta förslag afser att göra Bevillningen så rättvis och lätt utgjord som möjligt, genom att fördela densamma efter inkomsten. Hos Hans Majestät har härvid kommit i betraktande, att en sådan inkomstskatt borde företrädesvis erläggas af de samhällsklasser, hvilka hittills till mindre belopp deltagit i det|| en lägre procent å inkomst borde af jordbrukets idkare begäras, och har Hans Majestät Nådigst velat, att de mindre jordbrukarena skulle ifrån all inkomstskatt fritagas. Men emedan öfriga näringsidkarena i landet äro få och kapitalerna ringa, måste det då denna grundsats följes inträffa, att af en sådan inkomstskatt något stort belopp icke är att motse, och att detta blott till obetydlig del kan komma att motsvara ofvan beräknade stora behof.

I händelse likväl Ständerna åtaga sig denna Bevillning, antingen i den af Hans Majestät föreslagna form eller enligt andra grunder, är det Hans Majestäts vilja, att Ständerna skola ega icke blott fritt öfver Bevillningsstadgans lydelse, utan äfven öfver användande af de genom bevillningsskatten, ingående medel, samt att för förvaltningen af desamma skall inför Ständerna vid nästa landtdag redovisas kommande Ständerna att vid dessa af Hans Kejsrerliga Majestät dem Nådigst tillsagda berättiganden äfven allt framgent bibehållas.

120 FÖRSLAG TILL PROPOSITION RÖRANDE BEVILLNINGSFÖRORDNINGEN, KONCEPT

HUB, JVS handskriftssamling

«Men» då under krigsåren 1854–55 tullinkomsten nedgick till 1/3 del af dess belopp närmast före kriget, måste statskassans för sådana ända-